

Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție. O poveste despre justiție și servicii secrete

Judecător Dana Gîrbovan,
Curtea de Apel Cluj,
Președinte U.N.J.R.

For a better understanding of this kind of story – unfortunately, so similar with the reality – the study is divided into many plans: a short record of The Independent Service for Protection and Anticorruption, known to everyone under the naming of SIPA; a short analysis of the elements of legend of this story, a short review of the Romanian aplicable legislation, and also of the juridprudence of The European Court of Human Rights in the matter of holding informations regarding the private life of the persons.

Pentru o mai bună înțelegere a acestei povești – din nefericire, foarte asemănătoare cu realitatea - studiul este împărțit în mai multe planuri: un scurt istoric al Serviciului Independent de Protecție și Anticorupție, cunoscut tuturor sub denumirea de SIPA; analiza pe scurt a elementelor de legendă ale acestei povești, o scurtă trecere în revistă a legislației române aplicabile, precum și a practicii Curții Europene a Drepturilor Omului în materia deținerii de informații privind viața privată a persoanelor.

1. Scurt istoric al SIPA

În anul 1990, Direcția Generală de Protecție și Anticorupție (DGPA), structură militară, a trecut din subordinea Ministerului de Interne în cea a Ministerului Justiției.

În anul 1991, după apariția Legii nr. 51/1991 privind siguranța națională,¹³ în subordinea Direcției Generale a Penitenciarelor a fost înființat Serviciul Independent Operativ (SIO) a cărui activitate era axată în exclusivitate pe prevenirea evenimentelor din penitenciar, fiind obținute informații referitoare la amenințări la adresa siguranței naționale din mediul de detenție.

Ulterior, în anul 1997, conducerea Ministerului Justiției a considerat oportună transformarea SIO într-o unitate de sine stătătoare, în subordinea unui secretar de stat (H.G. nr. 65/10.03.1997 privind funcționarea și organizarea Ministerului Justiției¹⁴) sub titulatura de Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție (SIPA).

Astfel, potrivit art. 13 din acest act normativ, Direcția Generală a Penitenciarelor, împreună cu unitățile din subordinea acesteia, Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție, precum și laboratoarele de expertiză criminalistică sunt coordonate de către un secretar de stat, iar art. 14 precizează că Direcția Generală a Penitenciarelor și unitățile din subordine, precum și Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție funcționează în baza statelor de organizare aprobate de ministrul justiției.

În anexa 3 din Hotărârea de Guvern sunt prevăzute unitățile subordonate Ministerului Justiției, la litera D figurând Serviciul Intern de Protecție și Anticorupție.

¹³ Publicată în M.Of., Partea I, nr. 163 din 7 august 1991.

¹⁴ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 43 din 14 martie 1997,

rectificată în Monitorul oficial Partea I nr. 53 din 31 martie 1997.

Ce conține arhiva SIPA? Răspunsul la această întrebare constituie legenda. Povestea SIPA și mai ales arhiva SIPA au făcut deliciul presei ani la rând. Povestea apăsătoare cu regularitate în presă ori de câte ori o hotărâre într-un dosar important urma să fie pronunțată sau tocmai fusese pronunțată. De-a lungul timpului acest subiect a stârnit adevărate scandaluri, totul pe fondul suspiciunilor legate de șantajarea magistraților cu aceste dosare.

Prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 321 din 19.03.1997 s-a aprobat Regulamentul privind organizarea, funcționarea și atribuțiile SIPA, acesta fiind ulterior completat cu Ordinul Ministrului Justiției nr. 1551 din 1997. Nici unul din aceste ordine nu apare ca fiind publicat, ca atare nici conținutul lor nu este cunoscut.

Prin H.G. nr. 1065/2001 s-au stabilit care sunt categoriile de informații pe care putea să le obțină SIPA:

1. acte de corupție în sistemul penitenciar;
2. orice alte informații **obținute accidental** care se referă la acte de corupere a unor persoane din domeniile: administrația de stat, justiție, parchet, medici ai Institutului de Medicina Legală etc.

În anul 2004, în baza H.G. nr. 637/2004 privind funcționarea și atribuțiile DGPA din subordinea Ministerului Justiției, DGPA a obținut personalitate juridică, competențe și atribuții clare, ca urmare a reorganizării SIPA, desființat cu această ocazie.

Astfel, în baza acestui act normativ, domeniul de activitate al DGPA se referă la obținerea, verificarea, prelucrarea, stocarea informațiilor în domeniul siguranței naționale, corespunzătoare sistemului penitenciar care, până la 28 septembrie 2004 când a intrat în vigoare Legea 293/2004 privind Statutul funcționarilor publici din Administrația Națională a Penitenciarelor, a fost o structură militară.

H.G. nr. 637/2004 circumscria categoria de informații doar la sistemul penitenciar și la alte unități subordonate M.J. (art. 4). Doar art. 6 alin. 2 prevede, la modul general, aceeași idee, că doar atunci când se obțin accidental informații, deci ca urmare a exercitării activității principale, de strângere, stocare etc. de informații în ce

privește penitenciarele și alte unități subordonate ale M.J., ele trebuie comunicate de urgență organelor abilitate.

Apariția noii hotărâri de Guvern este remarcată în raportul de țară pentru anul 2004, unde se menționează că "o hotărâre de guvern din aprilie 2004 a modificat denumirea Serviciului Independent de Protecție și Anticorupție (SIPA) în Direcția Generală pentru Protecție și Anticorupție (DGPA) și a stabilit pentru prima dată obligația acestei instituții de a prezenta un raport de activitate în fața Parlamentului. Stabilirea unei baze legale pentru DGPA și schimbarea conducerii în decembrie 2003 reprezintă elemente pozitive, întrucât **activitatea era considerată ca lipsită de transparență și au existat rapoarte conform cărora această instituție a fost implicată în cazuri de încălcare a drepturilor omului, în special în închisori, precum și în cazuri de influențare a sistemului judiciar.**

Nu există însă în această Hotărâre de Guvern o delimitare a atribuțiilor DGPA față de cele ale PNA, considerat conducătorul luptei anti-corupție, și încă nici un raport al activității acestei instituții nu a fost încă supus dezbaterii comisiilor parlamentare de specialitate. **Rațiunea existenței unui serviciu de securitate militarizat în cadrul Ministerului Justiției rămâne încă să fie demonstrată**".¹⁵

Nedumerirea Comisiei legate de rațiunea existenței acestui serviciu – subliniată mai sus – se menține și reapare și în raportul de monitorizare pe anul 2005, unde se arată că, avându-se în vedere abuzul ce a continuat până în martie 2005, rămâne ridicată întrebarea legată de rațiunea existenței unui serviciu de securitate parțial militarizat, în Ministerul Justiției.¹⁶

Un audit realizat de un grup de experți din cadrul M.Ap.N. pentru perioada ianuarie 2004-martie 2005, audit care a avut loc după numirea noii conduceri a DGPA, a constatat disfuncționalități în modul de administrare a instituției, printre cele mai grave numărându-se, în opinia noastră, faptul că nu existau reguli clare pentru gestionarea și diseminarea informațiilor obținute în procesul muncii și că fosta conducere, depășind competențele DGPA stabilite prin lege, a dispus ca unii ofițeri din cadrul acestei instituții să obțină informații referitoare la actele de corupție săvârșite de magistrați sau alte oficialități

¹⁵ Extras din raportul de țară al Comisiei Europene pentru România, 2004 http://www.infoeuropa.ro/ieweb/imgupload/Raportul_de_tara2004_RO_00001.pdf

¹⁶ Extras din raportul de monitorizare al Comisiei Europene pentru anul 2005, <http://www.infoeuropa.ro/jsp/page.jsp?cid=3067&lid=1>

ale statutului. Mai mult, nu au fost respectate unele reguli referitoare la organizarea și administrarea zonelor în care se gestionau documentele clasificate și nu erau stabilite reguli specifice referitoare la responsabilitățile personalului care lucra cu astfel de documente.¹⁷

Urmare a presiunilor exercitate de presă și societatea civilă și, probabil, a faptului că nedumerirea Comisiei Europene nu și-a găsit răspuns, în ianuarie 2006 Ministrul Justiției decide desființarea Direcției Generale de Pază și Anticorupție.

Desființarea relativ intempestivă a acestui serviciu a ridicat o altă problemă ce nu și-a găsit nici până în prezent rezolvarea, și anume cea a gestionării arhivei acestui serviciu de securitate.

H.G. nr. 127 din 26 ianuarie 2006 privind desființarea Direcției Generale de Protecție și Anticorupție din subordinea Ministerului Justiției prevedea că în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a hotărârii¹⁸, arhivele și documentele în lucru, aparținând Direcției Generale de Protecție și Anticorupție, vor fi inventariate și preluate de către o comisie specială, constituită prin ordin al ministrului justiției. Comisia prevăzută va preda, potrivit ordinului ministrului justiției, cu avizul conform al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, arhivele și documentele preluate, către Arhivele Naționale, instituțiile din sistemul de apărare, siguranță națională și ordine publică, prin protocoale încheiate între aceste instituții și Ministerul Justiției.

În data de 25.02.2008, în cadrul întâlnirii dintre Consiliul Superior al Magistraturii și reprezentanții asociațiilor profesionale ale magistraților, UNJR a cerut C.S.M. să solicite prelucrarea în regim de urgență a arhivei SIPA, în cadrul unor comisii comune, inventarierea categoriilor de personal cu privire la care SIPA a strâns informații și stabilirea în ce măsura ele au fost valorificate administrativ sau penal. S-a mai arătat că toate datele culese despre magistrați, nevalorificate la momentul respectiv potrivit legii, trebuie distruse¹⁹.

În urma întâlnirii, a fost adoptat un comunicat comun al Consiliului Superior al Magistraturii și asociațiilor profesionale, prin care s-a solicitat Ministerului Justiției să comunice de îndată procesul-verbal de inventariere a arhivei SIPA și, eventual, procesul-verbal de distrugere a

acestei. Participanții la această întâlnire au atenționat că acest demers este imperios necesar în situația în care informațiile existente în documentele aflate în această arhivă, ce-i vizează pe judecători și procurori, ar fi putut fi obținute cu nerespectarea legii, iar M.J. nu a procedat la distrugerea lor”, se mai spune în declarația comună.

Ministerul Justiției a comunicat oficial că “a luat act de solicitarea reprezentanților asociațiilor profesionale ale magistraților”. În comunicatul MJ se spunea, printre altele: “În rezolvarea cererilor formulate în conținutul Declarației Comune, adoptată la sfârșitul întâlnirii organizate la C.S.M., M.J. înțelege și aplică prevederile H.G. nr. 127 din 26 ianuarie 2006, care stabilește modul în care va fi gestionat fondul arhivistic care a aparținut fostei Direcții Generale de Protecție și Anticorupție (n.a. - DGPA, fostă SIPA) din subordinea M.J. (...) Au fost inventariate arhivele și documentele de lucru, care au fost predate, pe bază de protocol, Administrației Naționale a Penitenciarelor (...).

În momentul de față, o comisie stabilită prin ordin al ministrului justiției procedează la stabilirea destinației fiecărui document din arhivă, pentru ca, apoi, pe baza avizului conform al CSAT, arhivele și documentele să fie preluate, pe baza unor protocoale, de către Arhivele Naționale sau alte instituții din sistemul de apărare, siguranță națională și ordine publică”²⁰.

Până în prezent nu se cunoaște stadiul inventarierii acestei arhive, cert este ca nici în prezent operațiunea nu este finalizată.

2. Legenda

Ce conține arhiva SIPA? Răspunsul la această întrebare constituie legenda. Povestea SIPA și mai ales arhiva SIPA au făcut deliciul presei ani la rând. Povestea apăsătoare cu regularitate în presă ori de câte ori o hotărâre într-un dosar important urma să fie pronunțată sau tocmai fusese pronunțată. De-a lungul timpului acest subiect a stârnit adevărate scandaluri, totul pe fondul suspiciunilor legate de șantajarea magistraților cu aceste dosare.

Diferențele miniștri ce s-au perindat la cârma ministerului nu au tranșat nici unul această problema, mulțumindu-se să își aducă acuze reciproce, să numească comisii de inventariere,

¹⁷ <http://www.sojust.ro/forum/viewtopic.php?p=64&sid=c734b14ca750b39246b57ac8bb2970bb>

¹⁸ Conform H.G. nr. 586/2006, termenul prevăzut s-a

prorogat până la data de 30 iunie 2006.

¹⁹ <http://www.unjr.ro/evenimente/intalnire-unjr-csm.html>

²⁰ <http://www.just.ro/Sections/Comunicate/>

să ordone anchete, toate fără a avea vreun rezultat²¹.

Despre conținutul acestei arhive, Marius Oprea, consilier al premierului pe probleme de siguranță națională al Ministrului Justiției declara în anul 2005, pentru ziarul România Liberă, că arhiva SIPA conține trei tipuri de documente. Este vorba, în primul rând, despre “notele informative” ale rețelei de informatori din penitenciare, “care se păstrează fiindcă rețeaua este încă funcțională și necesară, fiind preluată de noua structură din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor”, adică de Direcția Generală de Protecție și Anticorupție (DGPA).

A doua categorie se referă la documentele privind pe cei care au avut acces la informații clasificate, “documente care după lege au fost predate Serviciului Român de Informații”. Al treilea fond privește corespondența SIPA cu alte instituții, iar acesta a fost predat integral Arhivelor Naționale.

Există însă și o categorie specială de documente, note întocmite sub conducerea foștilor șefi SIPA proveniți din structurile securității - Marian Ureche și Dan Gheorghe, care dovedesc că acest serviciu și-a depășit atribuțiile. “Este vorba despre informații compromițătoare la adresa magistraților și alte lucruri asemănătoare care erau arhivate electronic, dar care au fost distruse”, a declarat același consilier, Marius Oprea, argumentând că s-au găsit urme privind ștergerea acestora din computere. Surse autorizate din apropierea serviciilor de informații afirmă însă că există duplicate în format electronic, iar foștii lucrători ai SIPA le pot folosi în continuare pentru a șantaja sau intimida persoane onorabile din mediul magistraților, dar nu numai.²²

Distrugerea informațiilor adunate ilegal nu a fost însă niciodată confirmată oficial. Mai mult, judecătorul Cristi Dănilău, membru în cadrul primei comisii de inventariere declara presei ca majoritatea documentelor sunt note informative, nesemnate, de genul bârfelor colportate pe holurile instanțelor, informații neverificate la vremea respectiva de ofițerii SIPA, care, în cazul în care ar deveni publice, ar fi în măsură să

compromită imaginea oricărui magistrat din România.²³

Viorica Costiniu (fostă președintă a AMR), completează legendă, declarând că fișetele cu arhiva SIPA ar fi fost “sparte, într-o noapte, pe vremea ministrului Macovei, fiind nevoie de intervenția Parchetului pentru constatarea unor posibile sustrageri de dosare”. Concluzia presei? “Așadar o arhivă alandala. O bombă cu dosare și delatțiuni scăpată de sub control”.

“E îngrijorător dacă se putea întâmpla ca arhiva SIPA să fie folosită în scop de șantaj. O să dispunem un control să vedem care e situația cu această arhivă și vom vedea la fața locului cum putem determina dacă acuzațiile scrise în presă sunt valide sau nu. Dacă vom depista fapte de natură penală, atunci vom sesiza parchetul competent și vom lua toate măsurile administrative necesare”, declara în 2007 un ministru al Justiției, citat de presă.²⁴ Rezultatele acestor anchete, al plângerilor penale pe care miniștrii ce au urmat desființării SIPA au amenințat că le fac au rămas până în prezent simple vorbe aruncate presei - demagogie ieftină și periculoasă.

Cum a funcționat SIPA , este o altă față a poveștii. Unul din cei mai importanți foști directori generali ai SIPA, Generalul Marian Ureche este o persoană extrem de controversată, numele său aflându-se în centrul unor dezvoltări din presă legate de activitatea de poliție politică și de afaceri discutabile, scandaluri în urma cărora și-a prezentat și demisia. În plus, o evaluare făcută de Ministerul Apărării arată că 40% din angajații SIPA proveneau din fosta Securitate.²⁵

O alta chestiune interesantă este faptul că nici unul dintre membrii conducerii SIPA nu avea certificat de securitate, ceea ce înseamnă că nu aveau nici dreptul legal să secretizeze documentele, sau să intre în posesia lor²⁶.

Ceea ce este însă foarte grav, este faptul că SIPA nu a prezentat nici un raport de activitate Comisiei de apărare, ordine publică și siguranță națională din Camera Deputaților timp de șapte ani. Declarația a fost făcută, în luna octombrie 2003, de președintele Comisiei de apărare, ordine publică și siguranță națională din Camera

Comunicatefebruarie2008/26februarie2008/tabid/618/Default.aspx

²¹ <http://www.ziua.ro/display.php?data=2007-05-15&id=220640>

²² <http://www.romanialibera.ro/articol-Arhiva-SIPA-ferecata-dar-exploziva-86148.htm>

²³ http://www.cotidianul.ro/arhiva_sipa_bomba_cu_noroi_contra_magistratilor-38232.html

²⁴ <http://www.jurnalul.ro/articole/92469/arhiva-sipa-la-control>

²⁵ http://www.realitatea.net/banuieli-confirmate_1631.html

²⁶ <http://www.revista22.ro/html/index.php?art=679&nr=2003-11-18>

Deputaților, Răzvan Ionescu. Ionescu a remarcat, în contextul dezbaterii Legii bugetului de stat pe anul 2004, că a fost descoperit un fapt nemaîntâlnit: o structură informativă a statului nu a prezentat nici un raport de activitate comisiei timp de șapte ani. Este vorba de Serviciul Independent de Protecție și Anticorupție (SIPA) din Ministerul Justiției.²⁷

3. Cadrul legal

Constituția României revizuită

Art. 26 - (1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

Art. 28 - Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

Art. 31 - (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngădit. (2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

Art. 52 - (1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.

Legea 51/1991 privind siguranța națională a României

Art. 6 - Organele de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate.

Art. 9 - Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției își organizează structuri de informații cu atribuții specifice domeniilor lor de activitate.

Activitatea de informații a acestor organe se desfășoară în conformitate cu prevederile prezentei legi și este controlată de Parlament.

Art. 16 - Mijloacele de obținere a informațiilor necesare siguranței naționale nu trebuie să

lezeze, în nici un fel, drepturile sau libertățile fundamentale ale cetățenilor, viața particulară, onoarea sau reputația lor, ori să îi supună la îngădiri ilegale.

Orice persoană este protejată prin lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atingeri. Cei vinovați de inițierea, transmiterea ori executarea unor asemenea măsuri, fără temei legal, precum și de aplicarea abuzivă a măsurilor de prevenire, descoperire sau contracarare a amenințărilor la adresa siguranței naționale răspund civil, administrativ sau penal, după caz.

Art. 19 (...) culegerea și transmiterea de informații cu caracter secret ori confidențial, prin orice mijloace, în afara cadrului legal, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

Legea 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate

Art. 2 - (1) Dreptul de a avea acces la informațiile de interes public este garantat prin lege.

(2) Accesul la informațiile clasificate este permis numai în cazurile, în condițiile și prin respectarea procedurilor prevăzute de lege.

Art. 3 - Nici o prevedere a prezentei legi nu va putea fi interpretată în sensul limitării accesului la informațiile de interes public sau al ignorării Constituției, a Declarației Universale a Drepturilor Omului, a pactelor și a celorlalte tratate la care România este parte, referitoare la dreptul de a primi și răspândi informații.

Art. 15 - În sensul prezentei legi, următorii termeni se definesc astfel:

b) informații clasificate - informațiile, datele, documentele de interes pentru securitatea națională, care, datorită nivelurilor de importanță și consecințelor care s-ar produce ca urmare a dezvăluirii sau diseminării neautorizate, trebuie să fie protejate.

Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date

Art. 1 - (1) Prezenta lege are ca scop garantarea și protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice, în special a dreptului la viața intimă, familială și privată, cu privire la prelucrarea datelor cu caracter

²⁷ <http://www.curierulnational.ro/Eveniment/2003-11-05/Marian+Ureche+a+lasat+sefia+SIPA>

personal. (2) Exercițarea drepturilor prevăzute în prezenta lege nu poate fi restrânsă decât în cazuri expres și limitativ prevăzute de lege.

Art. 2. - (4) Prezenta lege se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal efectuate de persoane fizice sau juridice, române ori străine, de drept public sau de drept privat, indiferent dacă au loc în sectorul public sau în sectorul privat. (5) În limitele prevăzute de prezenta lege, aceasta se aplică și prelucrărilor și transferului de date cu caracter personal, efectuate în cadrul activităților de prevenire, cercetare și reprimare a infracțiunilor și de menținere a ordinii publice, precum și al altor activități desfășurate în domeniul dreptului penal, în limitele și cu restricțiile stabilite de lege. (7) Prezenta lege nu se aplică prelucrărilor și transferului de date cu caracter personal, efectuate în cadrul activităților în domeniul apărării naționale și siguranței naționale, desfășurate în limitele și cu restricțiile stabilite de lege.

Art.3. - În înțelesul prezentei legi, următorii termeni se definesc după cum urmează:

a) *date cu caracter personal* - orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; o persoană identificabilă este acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale;

b) *prelucrarea datelor cu caracter personal* - orice operațiune sau set de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau neautomate, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea către terți prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea;

c) *stocarea* - păstrarea pe orice fel de suport a datelor cu caracter personal culese; (...)

Art.6. - (1) La încheierea operațiunilor de prelucrare, dacă persoana vizată nu și-a dat în mod expres și neechivoc consimțământul pentru

o altă destinație sau pentru o prelucrare ulterioară, datele cu caracter personal vor fi:

a) distruse;

b) transferate unui alt operator, cu condiția ca operatorul inițial să garanteze faptul că prelucrările ulterioare au scopuri similare celor în care s-a făcut prelucrarea inițială;

c) transformate în date anonime și stocate exclusiv în scopuri statistice, de cercetare istorică sau științifică.

Art.13. - (1) Orice persoană vizată are dreptul de a obține de la operator, la cerere și în mod gratuit pentru o solicitare pe an, confirmarea faptului că datele care o privesc sunt sau nu sunt prelucrate de acesta.

Art. 18. - (1) Fără a se aduce atingere posibilității de a se adresa cu plângere autorității de supraveghere, persoanele vizate au dreptul de a se adresa justiției pentru apărarea oricăror drepturi garantate de prezenta lege, care le-au fost încălcate. (2) Orice persoană care a suferit un prejudiciu în urma unei prelucrări de date cu caracter personal, efectuată ilegal, se poate adresa instanței competente pentru repararea acestuia. (3) Instanța competentă este cea în a cărei rază teritorială domiciliază reclamantul. Cererea de chemare în judecată este scutită de taxă de timbru.

4. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Hotărâri relevante: cauza *Rotaru c. României*²⁸ (04.05.2000), cauza *Copland c. Regatului Unit*²⁹, cauza *Dumitru Popescu c. României*.³⁰

Aplicarea art. 8:

Art. 8 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului este aplicabil atunci când este vorba despre stocarea într-un registru secret și comunicarea datelor privind "viața privată" a unei persoane (hotărârea în cauza *Leander c. Suediei*³¹).

Nicio rațiune nu permite excluderea activității profesionale sau comerciale din sfera noțiunii de "viață privată" (hotărârile în cauzele *Niemietz c. Germaniei*³² și *Halford c. Regatului Unit*³³).

²⁸ CEDO, cauza *Rotaru c. României*, hotărârea din 29 martie 2000, publicată în M.Of., Partea I, nr. 19 din 11 ianuarie 2001.

²⁹ CEDO, cauza *Copland c. Regatului Unit*, cererea nr. 62617/00, hotărârea din 03 aprilie 2007.

³⁰ CEDO, cauza *Dumitru Popescu c. României*, cererea nr. 49234/99, hotărârea din 29 martie 2000.

³¹ CEDO, cauza *Leander c. Suediei*, hotărârea din 26 martie 1987, par. 48, seria A nr. 116, p. 22,

³² CEDO, cauza *Niemietz c. Germaniei*, hotărârea din 16 decembrie 1992, par. 29, seria A nr. 251-B, p. 33.

³³ CEDO, cauza *Halford c. Regatului Unit*, hotărârea din 25 iunie 1997, par. 42-46, Recueil 1997-III, p. 1015-1016,

Respectarea (...) în special a dreptului la viață privată, față de procesarea datelor cu caracter personal” (art. 1), acestea fiind definite la art. 2 ca “orice informație privind o persoană fizică identificată sau identificabilă” (**Amann c. Suediei**³⁴).

În plus unele date de natură publică pot ține de viața privată atunci când ele sunt în mod sistematic adunate și introduse în fișiere ținute de autoritățile publice, cu atât mai mult cu cât se referă la trecutul îndepărtat al unei persoane (**Rotaru c. României**, par. 43)

Cu privire la respectarea exigențelor art. 8 din Convenție

I. Cu privire la existența unei încălcări

Curtea reamintește că atât *înregistrarea* de către o autoritate publică a unor date privind viața privată a unui individ, cât și *folosirea lor și refuzul de a acorda posibilitatea ca acestea să fie contestate* constituie o încălcare a dreptului la respectarea vieții private, garantat de art. 8 alin. 1 din Convenție (hotărârile **Leander c. Suediei** citată mai sus, par. 48, **Kopp c. Suediei**³⁵ și **Amann c. Suediei** citată mai sus, par. 69 și 80).

Atât înregistrarea acestor date, cât și folosirea lor, însoțite de refuzul de a-i acorda reclamantului posibilitatea să le conteste, constituie o încălcare a dreptului la respectarea vieții private, garantat de art. 8 par. 1 din Convenție. (hotărârea **Rotaru c. României**, par. 46).

II. Justificarea încălcării

Principala problemă care se pune este aceea de a ști dacă încălcarea astfel constatată se poate justifica din punct de vedere al art. 8 par. 2 din Convenție. Reglementând o excepție la un drept garantat de convenție, acest alineat este de strictă interpretare. Recunoscând că într-o societate democratică existența unor servicii de informații se poate dovedi legitimă, Curtea reamintește că **supravegherea secretă a persoanelor nu este acceptată de Convenție decât ca o măsură strict necesară pentru apărarea instituțiilor democratice** (hotărârea **Klass și alții c. Germaniei**, par. 42³⁶).

Pentru a răspunde exigențelor art. 8 din Convenție, o astfel de ingerință trebuie să fie “prevăzută de lege”, să urmărească unul dintre

scopurile legitime menționate la par. 2 și, în plus, să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea scopului respectiv.

Curtea reamintește jurisprudența sa constantă, conform căreia “prevăzută de lege” înseamnă nu doar o anume bază legală în dreptul intern, dar și calitatea legii în cauză: astfel, aceasta trebuie să fie accesibilă persoanei și previzibilă (a se vedea hotărârea **Amann c. Elveției**, mai sus citată, par. 50).

Curtea reamintește că o normă este “previzibilă” numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate - să își corecteze conduita. Curtea a subliniat importanța acestui concept mai ales atunci când este vorba despre o supraveghere secretă (hotărârea **Malone c. Regatului Unit**³⁷).

Curtea reamintește că sintagma “prevăzută de lege” nu se referă doar la dreptul intern, ci vizează și calitatea “legii”; prin această expresie se înțelege compatibilitatea legii cu principiul preeminenței dreptului, menționat explicit în preambulul Convenției. Înseamnă - și aceasta reiese din obiectul și din scopul articolului 8 - că dreptul intern trebuie să ofere o anume protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de paragraful 1. Or, pericolul arbitrarului apare cu o deosebită claritate atunci când o autoritate își exercită în secret atribuțiile.

Deoarece aplicarea unei măsuri secrete de supraveghere a convorbirilor telefonice nu poate fi cenzurată de persoana vizată sau de public, “legea” contravine principiului preeminenței dreptului atunci când marja de apreciere acordată executivului, nu este limitată. Prin urmare, legea trebuie să definească suficient de clar limitele marjei de apreciere acordate executivului, dar și modalitățile de exercitare, având în vedere scopul legitim al măsurii în discuție, pentru a oferi persoanei protecție adecvată împotriva arbitrarului.”

În cauza **Rotaru c. României**, Curtea a reținut că sistemul românesc de strângere și de arhivare a informațiilor nu furnizează astfel de garanții, deoarece Legea nr. 14/1992 nu prevede nicio procedură de control în timpul aplicării măsurii sau după ce aceasta a încetat.

³⁴ CEDO, cauza *Amann c. Suediei*, cererea nr. 27798/95, hotărârea din 16 februarie 2000, par. 65, Recueil 2000-II.

³⁵ CEDO, cauza *Kopp c. Suediei*, hotărârea din 25 martie 1998, par. 53, Recueil 1998-II, p. 540.

³⁶ CEDO, cauza *Klass c. Germaniei*, cererea nr. 5029/1971, hotărârea din 6 septembrie 1978, Seria A nr. 28.

³⁷ CEDO, cauza *Malone c. Regatului Unit*, cererea nr. 8691/1979, hotărârea din 2 august 1984.